

02.12.2024

Asia/4

§ 759

V 11.12.2024, Selvitys vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi esityslistan liitteenä olevan selvityksen vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

1 Selvitys vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus sekä asianomaiset lautakunnat antoivat toukokuussa lausunnot tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksessa esitetyistä toimenpidesuosituksista ja -kehotuksista. Näissä lausunnoissa esitettiin, mihin toimenpiteisiin kaupunginkanslian ja toimialojen oli tarkoitus ryhtyä arviointikertomuksen johdosta.

Kaupunginvaltuusto päätti 19.6.2024 tarkastuslautakunnan ehdotuksen mukaisesti merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2023 ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianomaisten lautakuntien lausunnot sekä kehotti kaupunginhallitusta antamaan joulukuun 2024 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat tahot ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

02.12.2024

Asia/4

Toimenpiteet, joihin kaupunginkanslia ja toimialat ovat ryhtyneet arviointikertomuksen esitettyjen toimenpidesuosittelujen ja -kehotusten johdosta, on koottu liitteenä olevaan selvitykseen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

1 Selvitys vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä

Oheismateriaali

1 Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Kaupunkiympäristön toimiala
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kaupunginkanslia
Tarkastusvirasto

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 25.11.2024 § 734

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

25.11.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Amanda Pasasen ehdotuksesta.

02.12.2024

Asia/4

27.05.2024 Ehdotuksen mukaan

20.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Kaupunginvaltuusto 19.06.2024 § 125

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti

1. merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelle 2023 ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianomaisten lautakuntien lausunnot,
2. kehottaa kaupunginhallitusta antamaan joulukuun 2024 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta,
3. merkitä tiedoksi tilintarkastuskertomuksen 2023,
4. hyväksyä tilintarkastuksessa esitetyn perusteella tilinpäätöksen ja
5. myöntää tilintarkastuskertomuksessa tilinpäätöksen hyväksyttävyydestä esitetyn perusteella vastuuvapauden tilikaudelta 2023 kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille tilivelvollisille.

Käsittely

19.06.2024 Ehdotuksen mukaan

Kaupunginvaltuusto hyväksyi puheenjohtajan ehdotuksesta käsittelyjärjestyksen, jonka mukaisesti esityslistan asiakohdat 6 ja 7 käsitellään yhdessä.

02.12.2024

Asia/4

Esittelijä

Tarkastuslautakunta

Lisätiedot

Timo Cantell, arviointipäällikkö, puhelin: 09 310 73362
timo.cantell(a)hel.fi

Arto Ahlqvist, tarkastuspäällikkö, puhelin: 09 310 36580
arto.ahlqvist(a)hel.fi

Tarkastuslautakunta 04.06.2024 § 53

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Tarkastuslautakunta päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että tämä päättäisi:

- merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelle 2023 ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianomaisten lautakuntien lausunnot,
- kehottaa kaupunginhallitusta antamaan joulukuun 2024 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta,
- merkitä tiedoksi tilintarkastuskertomuksen 2023,
- hyväksyä tilintarkastuksessa esitetyn perusteella tilinpäätöksen ja
- myöntää tilintarkastuskertomuksessa tilinpäätöksen hyväksyttävyydestä esitetyn perusteella vastuuvapauden tilikaudelta 2023 kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille tilivelvollisille.

16.04.2024 Ehdotuksen mukaan

09.04.2024 Ehdotuksen mukaan

12.09.2023 Ehdotuksen mukaan

09.05.2023 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Timo Terävä

Lisätiedot

Timo Cantell, arviointipäällikkö, puhelin: 09 310 73362
timo.cantell(a)hel.fi

Arto Ahlqvist, tarkastuspäällikkö, puhelin: +358931036580
arto.ahlqvist(a)hel.fi

02.12.2024

Asia/4

Kaupunkiympäristölautakunta 28.05.2024 § 310

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi vuoden 2023 arviointikertomuksesta tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiuudistuksen eteneminen (arviointikertomus s. 53-56)

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan kaupunkiuudistuksen etenemisestä: Onko kaupunkiuudistuksen tavoitteita muun muassa alueiden täydennysrakentamisesta ja houkuttelevuuden lisääntymisestä edistetty? Pääosin kyllä, mutta kaupunkiuudistus on vielä alkuvaiheessa, joten suuria vaikutuksia ei ole vielä nähtävissä.

Kaupunkiympäristölautakunta:

- Kaupunkiuudistusalueiden investointitasot ovat tulevina vuosina nousemassa selvästi ja edistysaskeleita alueiden uusiutumiseen on oletettavissa. Huolimatta etenkin yleisille alueille osoitetuista investoinneista, nykyisten kaupunkiuudistusalueiden lähivuosien kokonaisinvestoinnit ovat kaikkínensa edelleen vähäisiä, mikäli niitä verrataan esikuvana olleen Myllypuron investointeihin. Tarkoituksena on kiinnittää asiaan enemmän huomiota investointien suunnittelussa ja ohjelmoinnissa.
- Toinen oleellinen tekijä onnistuneen kaupunkiuudistuksen taustalla on oikein kohdennettu asuntotuotanto. Käytännössä tämä tarkoittaa omistukseen perustuvia asumismuotoja.
- Kaupunkiuudistuksen tavoitteena on rakentaa alueille kolmannes lisää asuntoja vuoteen 2035 mennessä hallinta- ja rahoitusmuotojakaumaa samalla tasapainottaen. Tällä hetkellä alueilla ei ole riittävä kysyntää omistusasumiselle, eikä uutta tarkoituksenmukaista asuntokantaa synny vain kaavoituksen keinoin. Tonttien myynnin mahdollistamisesta on tehty päätös määräaikaaisesti kaupunginhallituksessa. Alueiden houkuttelevuutta tulisi nostaa myös muilla toimenpiteillä. Alueen houkuttelevuutta voidaan pyrkiä lisäämään mahdollistamalla tonttien myynti, mutta lisäksi tarvittaisiin panostuksia alueiden saavutettavuuteen sekä etenkin palvelutarjontaan, kulttuurielämään ja kouluihin.
- Yritysten toimintaedellytyksiä haastaa alhainen väestötiheys ja siten palvelukysynnän ja ostovoiman puute, sekä osin myös heikot kulkuyhteydet ja liiketilojen soveltumattomuus ja laatu. Yritysten

toimintaedellytysten katsotaan edistyvän parhaiten alueiden asuntokantaa kasvattamalla.

- Arviointikertomuksessa todetaan (s. 55), että kaupunkirakenteen houkuttelevuuden parantuminen voi nostaa liiketilojen vuokratasoja, vaikeuttaen yritysten toimintaedellytyksiä. Tämä näkemys on osittain virheellinen. Mikäli alueen houkuttelevuus parantuu, yritysten toimintaedellytykset parantuvat ja niiden tuottavuus ja vuokranmaksukyky kasvaa, mikä johtaa liiketilojen vuokratasojen nousuun. Yritystoiminnan yleiset olosuhteet siis parantuvat, vaikka yksittäiset yritykset eivät pystyisikään tilanteeseen sopeutumaan. Vastaavasti omistusasuntojen hintataso kertoo alueen houkuttelevuudesta asumiseen.
- Kaupunkiuudistuksen etenemiseen liittyen kaupunkiympäristölautakunta toteaa myös, että toimialalla on tunnistettu tarve perustaa uusi tehtävä, jossa koordinoidaan kaupunkiuudistusta ohjelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti asemakaavoituksen, yleisten alueiden suunnittelun ja investointien sekä maapoliittisten toimenpiteiden ohjelmoinnin sekä ylläpidon osalta. Perustettavan tehtävään sisältyy myös kaupunkiuudistukseen sisältyvien kehittämismahdollisuuksien markkinointi tekemällä niitä näkyväksi yhdessä paikallisyhteisöjen, investojien ym. sidosryhmien kanssa. Tehtävässä toimiva henkilö tulee tekemään tiivistä yhteistyötä myös muiden toimialojen ja kaupunginkanslian kanssa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee edistää yritystoimintaa kaupunkiuudistusalueilla ja huolehtia siitä, että yritysten toimintaedellytykset paranevat, kun kaupunkiuudistusalueita kehitetään.

Kaupunkiympäristölautakunta:

- Kaupunkiuudistusalueilla jatketaan määrätietoisesti alueiden viihtyvyyden ja houkuttelevuuden parannustoimenpiteitä sekä niiden myötä asuntokannan kasvattamista ja monipuolistamista. Näin luodaan alueille kysyntää esimerkiksi yksityisille palveluille. Liiketilojen rakentuminen pyritään varmistamaan erityisesti asemanseuduilla ja keskeisillä paikoilla.
- Kaupunki hallinnoi kaupunkiuudistusalueilla suurta määrää Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Heka) kiinteistöjen liiketiloja, jotka ovat pääosin tyhjiään tuottaen kaupungille tappioita. Olemme jo yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa helpottamassa tyhjien tilojen väliaikaista käyttöä esimerkiksi kulttuurielämän tarpeisiin. Mutta olisi tärkeää löytää myös muita keinoja minimoida Hekan kiinteistöissä olevien tyhjien liiketilojen määrää.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin (arviointikertomus s. 58-61)

Tarkastuslautakunta totesi, kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulisi varmistaa, että Kauppakartanonkadun alueen yhteiskalliosuoja rakennetaan suunnitelmien mukaisesti.

Kaupunkiympäristölautakunta:

- Kauppakartanon alueen yhteiskalliosuojan hankesuunnitelman laadittaminen on käynnistynyt. Yhteiskalliosuojan rakentaminen etenee suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Kävely- ja pyöräilyväylien talvikunnossapito (arviointikertomus s. 63-67)

Tarkastuslautakunta totesi, että kaupunkiympäristön toimialan tulisi

- varmistaa, että toimivan talvikunnossapidon edellytykset huomioidaan maankäytön suunnittelussa
- toteuttaa toimenpiteitä, jotka edistävät talvipyöräilijöiden osuuden kasvattamista ja tyytyväisyyttä pyöräilyväylien talvihoitoon tavoitteiden mukaisesti
- varmistaa, että kaikkia talvikunnossapidon urakoitsijoita kohdellaan yhdenvertaisesti urakoiden sanktioinneissa
- kehittää kannustimia, jotta urakoitsijat suorittavat työnsä vaatimusten mukaisesti.

Kaupunkiympäristölautakunta:

- Maankäytön suunnittelussa ja siihen liittyvissä ohjeistuksissa huomioidaan talvikunnossapidon edellytykset kuten riittävien tilojen varraaminen talvihoitotoimenpiteille sekä riittävä lumenvastaanottokapasiteetti.
- Yhteistyötä lumen käsittelyn kehittämisessä kunnossapitoyksikön, asemakaavoituksen ja liikenne- ja katusuunnittelun kesken jatketaan ja lumenhallinnan kehittämisen hankekokonaisuutta toteutetaan.
- Pyöräliikenteen kehittämisohjelman toimenpiteiden toteuttamista jatketaan ja poikkihallinnollista sitoutumista tavoitteiden toteuttamiseen vahvistetaan, jotta ympärivuotisen pyöräliikenteen osuutta saadaan kasvatettua ja tyytyväisyyttä pyöräilyväylien talvihoitoon lisättyä.
- "Urakkasopimusten ohjaus talvihoidon osalta" -ohjeistusta noudatetaan näin varmistuen talvikunnossapidon urakoitsijoiden yhdenvertainen kohtelu urakoiden sanktioinneissa.
- Urakkasopimusten kannustimia kehitetään. Sopimuksia johdetaan ja valvotaan niin, että urakoitsijat suorittavat työnsä vaatimusten mukaisesti.

- Toimiala pyrkii varmistamaan riittävät resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen.

Huumekuolemien ehkäisy päihdepalveluissa (arviointikertomus s. 74-77)

Tarkastuslautakunta totesi, että kaupunkiympäristön toimialan tulisi yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

Kaupunkiympäristölautakunta:

- Päihdepalvelujen sijainnin tulee olla keskeinen, mutta toiminta ei saisi aiheuttaa haittaa alueen asukkaille eikä yrityksille. Tilahankkeiden käsittelyohjeen mukaisesti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan on toimitettava tarvittavista tiloista tarvekuvaus kaupunkiympäristön toimialan Tilat-palveluun. Tarvekuvauksen pohjalta Tilat-palvelu selvittää vaihtoehtoiset ratkaisut tilatarpeen tyydyttämiseksi.
- Jotta voidaan varmistaa, että päihdepalveluiden käytössä on riittävästi kulloisenkin tarvekuvauksen reunaehdot täyttäviä soveltuvia tiloja, kaupunkiympäristön toimialalla tarkastellaan osana tilaverkko-työtä alueella sijaitsevia
  - omia tyhjiä tai vapautumassa olevia tiloja
  - yksityisen sektorin tarjolla olevia tiloja
  - vapaita reunaehdot täyttäviä tontteja
  - mahdollisuutta kaavoittaa uutta tonttia.

Lainmukaisten päihdepalveluiden järjestämiseen liittyvien soveltuvien tilojen löytymiseksi kaupunkiympäristön toimiala ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala tekevät yhteistyötä.

Samalla lautakunta päätti, että sille tulisi tuoda budjettilausuntoon mennessä lisäselvitys koskien kävely- ja pyöräilyväylien talvikunnossapitoa käsittelevää vastausta. Selvityksessä kuvataan kunkin vastauksessa kuvatun toimenpiteen osalta 1) mikä on ollut tilanne talvella 23-24 ja aiempina 20-luvun talvina, 2) mitä lisätoimia ollaan ottamassa käyttöön koskien talvea 24-25 ja 3) mille tasolle tai mihin tilanteeseen näillä toimin odotetaan päästävän.

Käsittely

28.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Otso Kivekäs: Lisätään lausuntoehdotukseen: "Samalla lautakunta päättää, että sille tulee tuoda budjettilausuntoon mennessä lisäselvitys koskien kävely- ja pyöräilyväylien talvikunnossapitoa käsittelevää vas-

02.12.2024

Asia/4

tausta. Selvityksessä kuvataan kunkin vastauksessa kuvatun toimenpiteen osalta 1) mikä on ollut tilanne talvella 23-24 ja aiempina 20-luvun talvina, 2) mitä lisätoimia ollaan ottamassa käyttöön koskien talvea 24-25 ja 3) mille tasolle tai mihin tilanteeseen näillä toimin odotetaan päästävän."

Kannattaja: Mia Haglund

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Otso Kivekkään vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

21.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Maria Sillanpää, ts. talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 09 310 36211
maria.sillanpaa(a)hel.fi

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 21.05.2024 § 112

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta:

"Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa riittäväillä toimenpiteillä, että lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuus turvataan

- kehittää lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että turvataan asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin, kuten neuropsykiatriseen valmennukseen

- lisätä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta erityisesti kouluikäisille ja vieraskielisille perheille, jotta tukea tarvitsevat perheet osaavat hakeutua ja pääsevät palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa

- selkeyttää palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä

- varmistaa, että lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa voidaan keskittyä perustyöhön kehittämisestä ja organisaatiouudistuksista huolimatta.

Lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuuden turvaaminen

Sosiaaliohjaajien vakansseista on täytettynä 74 vakanssia 79 vakanssista (huhtikuu 2024), ja avoimien tehtävien osalta rekrytointi on kesken. Henkilöstön pitovoimaan kiinnitetään erityistä huomiota muutostilanteessa, jossa lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja kotipalvelu liitetään uuteen perustettavaan yksikköön 1.9.2024 alkaen. Uuden yksikön tavoitteena on vahvistaa lapsiperheiden palvelujen saatavuutta ja oikea-aikaisuutta.

Sosiaaliohjaajien rekrytoinneissa pätevien ja sopivien hakijoiden määrä on laskenut. Vuonna 2024 avoimiin tehtäviin on ollut 3–12 kelpoista hakijaa, kun tammi-maaliskuussa 2023 hakijoita oli 6-12. Rekrytointiprosessia on pyritty parantamaan aktiivisella yhteydenpidolla hakijoihin, haastattelutilanteita kehittämällä sekä kiinnittämällä huomiota jälkimarkkinointiin ja vahvistamalla hyvää työnantajakuvaa. Työnhakijat ovat antaneet rekrytointiprosessista hyvää palautetta, mutta hakijoilla on saattanut olla useampia työnhakuja vireillä, ja he ovat päätyneet valitsemaan toisen tarjotun työn. Yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa jatketaan ja tarjotaan edelleen käytännön harjoittelupaikkoja sosionomiopiskelijoille.

Sosiaaliohjauksen alayksikössä on otettu aktiivisesti vastaan työkokeilijoita sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta sekä Helsingin kaupungin muilta toimialoilta. Heille on räätälöity sopivia työtehtäviä, jotka vastaavat sekä työntekijän että työyksikön toiminnan tarpeisiin.

Sosiaaliohjaajan laaja-alaista tehtäväkuvaa on tarpeen selkiyttää ja työhyvinvointia vahvistaa vahvalla asiakastyön tuella. Asiakasperheiden haasteet lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa ovat monimutkaistuneet. Työntekijöille on jatkossakin turvattava riittävä tuki lähiesihenkilötyön ja työnhauksen muodossa. Tärkeäksi tunnistetaan myös, että lähiesihenkilöillä on riittävä tuki moniammatillisen tiimin vetämiseen.

Asiakkaiden pääsy neuropsykiatriseen valmennukseen

Neuropsykiatrista valmennusta tarjotaan tällä hetkellä 5–10 käynnin yksilövalmennuksena sekä ryhmämuotoisena Ihmeelliset vuodet -ryhmänä. Neuropsykiatriseen valmennukseen pääsyn nopeuttamiseksi pilotoidaan keväällä 2024 viiden kerran teemaryhmiä, jotka kohdentuvat tiettyyn tuen tarpeeseen, esimerkiksi lapsen ruutu-aikaan, siirtymätilanteisiin, vuorokausirytyimiin tai läksyjen tekemiseen. Ryhmätapaamiset toteutetaan Teamsillä, minkä lisäksi sosiaaliohjaaja tekee perheeseen kotikäynnin. Mikäli ryhmä ei ole riittävä tuki, perheelle tarjotaan tarpeen

mukaan yksilöllistä valmennusta. Ryhmän tavoitteena on vastata yhtä-aikaisesti useamman asiakkaan samankaltaiseen rajattuun palvelutarpeeseen ja mahdollistaa vertaistukea asiakkaille. Ryhmien avulla arvioidaan pystyvän jonkin verran nopeuttamaan palveluun pääsyä.

Neuropsykiatrisen valmennuksen palvelua on kehitetty vuosina 2022–2023 yhteistyössä lasten erityisvastaanottojen kanssa. Lasten erityisvastaanotot on Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lastenpsykiatriseen ja lastenneurologiseen toimintaan keskittyvä yksikkö. Neuropsykiatrista valmennusta on tarjottu perheille, joissa lapsella on tutkimus-/arviointijakso meneillään lasten erityisvastaanotoilla tai lapsella ja perheellä on ollut jatkotuen tarvetta lasten erityisvastaanottojen tai neuropsykologin arvion/hoidon jälkeen. Vuoden 2024 aikana valmennusta tullaan laajentamaan myös perheille, joissa lapsen neuropsykiatrisen hoito on perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa. Palvelun myöntämisen edellytyksenä on vanhempien motivaatio ja riittävät voimavarat viikoittaiseen noin kolmen kuukauden mittaiseen työskentelyyn. Tämä tulee arvion mukaan kasvattamaan asiakasmäärää sekä odotusaikoja.

Nepsy-tiimiin siirretään 1.9.2024 alkaen kaksi suunnitelmallisen sosiaaliohjauksen vakanssia, ja tiimi saa oman johtavan sosiaaliohjaajan. Tämän jälkeen tiimissä on 11 sosiaaliohjaajan ja 1 johtavan sosiaaliohjaajan vakanssia. Tämä on merkittävä lisäys aikaisempaan, sillä vuoden 2023 alussa vakansseja oli 4.

Alkuvuonna 2024 neuropsykiatrisen valmennuksen asiakasmäärä oli 92 lasta (01–03/2023: 39). Palveluun pääsyä odottaa tällä hetkellä 75 lasta. Arvion mukaan nykyisellä resurssilla ei pystytä vastaamaan riittävästi lisääntyvään palvelukysyntään. Haasteena ovat tiimin verrattain pieni koko, henkilöstön luonnollinen ajoittainen vaihtuvuus sekä henkilöstön koulutusvaateena tehtävään oleva nepsy-valmentajakoulutus. Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen neuropsykiatrisen valmennus on osa nepsy-palvelupolkua, jota parhaillaan kehitetään sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhteisenä työnä.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettuuden lisääminen vieraskielisille perheille

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa on käynnistetty yhteisvastaanotot neuvolan terveydenhoitajien kanssa. Yhteisvastaanotoilla tarjotaan vieraskielisille perheille ohjausta ja neuvontaa sekä tukea lapsen kielen kehitykseen kannustamalla vanhempia puhumaan lapselle omaa äidinkieltään. Pilotointi on käynnissä kolmen neuvolan alueella (Itäkeskus, Jakomäki, Suutarila), ja palvelun mahdollisesta laajentamisesta tehdään päätös syksyn 2024 aikana.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus on pilotoinut yhdessä lasten puheterapian kanssa ryhmävastaanottoa somalinkielisille perheille, jotka odottavat aikaa puheterapiaan. Ryhmässä tuetaan lapsen kielen kehitystä, varhaista vuorovaikutusta sekä annetaan palveluohjausta.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja lasten erityisvastaanottojen kanssa on toteutettu kaksi kolmen kerran vanhemmuusryhmää somalinkielisille vanhemmille.

Yhteistyössä sosiaaliohjauksen ja neuvolatoiminnan kanssa on suunniteltu ensi syksyille kuuden kuukauden ikäisen lapsen neuvolakäynti vieraskielisille perheille Itäkadun neuvolassa, jossa perheille kerrotaan lapsiperheiden palveluista. Myös Kampin neuvolassa on suunnitteilla englanninkielinen kuuden kuukauden ikäisen lapsen neuvolakäynti. Lisäksi sosiaaliohjaus toteuttaa ohjaus- ja neuvontakäyntejä varhaiskasvatuksen ja koulun sekä terveydenhuollon pyynnöstä.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettuuden lisääminen kouluikäisten lasten perheille

Perhekeskuksen palvelujen, mukaan lukien lapsiperheiden sosiaaliohjaus, esittelymateriaalia parannetaan ja valmistellaan yhteistyöryhmässä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimijoiden kanssa. Tavoitteena on parantaa perhekeskuspalvelujen tunnettavuutta ja ohjausosastista opettajien ja oppilashuollon keskuudessa. Yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimijoiden kanssa pyritään löytämään koulun toimijoille toimivat tiedotuskanavat.

Huhtikuussa toteutettiin lapsiperhetoimijoille Lasten mielenterveyden ja kehityksen tunnistamisen ja tukemisen torstai-info, jossa aiheena oli lapsiperheiden palvelujen ohjaus ja neuvonta sekä lapsiperheiden sosiaaliohjaus. Esihenkilöiden ja työntekijöiden toimesta tullaan osallistumaan tarkoituksenmukaisiin kouluikäisten lasten verkostoihin, joissa sosiaaliohjauksen tunnettavuutta voidaan lisätä. Lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja perheneuvola osallistuvat työryhmätyöhön ja yhteistyömallin kehittämiseen koskien koulupoissaoloja yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja lastensuojelun kanssa.

Palvelutarpeen arviointien työnjaon selkiyttäminen

Asiakkaaksitulon ja palvelutarpeen arvioinnin kehittämistyötä ja sen johtamista tulee jatkossa tehdä koko lapsiperheiden palvelutehtävän kokonaisuus huomioiden, mukaan lukien kasvatusta- ja perheneuvontaa sekä perhesosiaalityötä. Asiaa kehitetään parhaillaan osana lapsiperheiden kotipalvelu ja sosiaaliohjaus -yksikön valmistelua.

Kehittämistyössä on tarpeen arvioida mahdollisimman selkeä toimintatapa sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisten yhteydenottojen käsittelyssä, jotta vältetään päällekkäinen arviointi ja työskentely. Palvelutarpeen arvioinnin tulee mahdollistaa varhaisen tuen järjestäminen yhteistyössä asiakkaan muun verkoston kanssa.

Palveluissa valmistellaan palvelukuvauksia vuoden 2024 aikana. Palvelukuvaukset osaltaan selkiyttävät palveluihin pääsyn kriteereitä. Syksyllä 2024 käynnistetään alueellinen esihenkilöiden yhteistyörakenne lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi ja tuki (LPTA) -tiimien, lapsiperheiden sosiaalineuvonnan, sosiaaliohjauksen, kotipalvelun, perheneuvolan ja perhesosiaalityön kesken. Tavoitteena on vahvistaa ja selkiyttää yhteistyötä muun muassa palvelutarpeen arvioinnin osalta.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen perustyöhön keskittyminen

Uudessa lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikössä varmistetaan vahva esihenkilön ja kollegiaalinen tuki sosiaaliohjauksen työlle, työnohjaus sekä riittävä resurssointi. Kokousrakenteiden tulee tukea sosiaaliohjaajan työtä, ja työajan käytössä tulee priorisoida kasvokkain tehtävä asiakastyö. Siirryttäessä Kanta-arkistointiin, asiakastietojärjestelmän prosesseissa ja käytössä pyritään kertakirjaamiseen ja selkeisiin työprosesseihin.

Kaupunkitasoisesti huhtikuussa 2024 käynnistyy tehtävärakennetyö, jonka tavoitteena on kehittää tarkoituksenmukaista tehtävien jakoa sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tai muiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten välillä, jotta lainsäädännön asettamat vaatimukset voidaan saavuttaa ja sosiaalialan ammattihenkilöiden osaaminen tulee optimaalisesti hyödynnetyksi. Tavoitteena on varmistaa eri ammattilaisten saatavuus ja pysyvyys lakisääteisissä tehtävissä sekä hillitä kokonaiskustannusten kasvua.

Uudessa lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikössä mahdollistuu tarkoituksenmukaisen työnjaon tarkastelu ja työnjako kotipalvelun perhetyöntekijöiden ja lapsiperheiden sosiaaliohjaajien välillä. Sosiaaliohjaajien osaamisen vahvistamiseksi ja varmistamiseksi valmistellaan vuoden 2024 aikana lapsiperheiden sosiaaliohjauksen täydennyskoulutussuunnitelma.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen varautuminen kriisi- ja poikkeustilanteisiin

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa, että toimialalla on tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin

- varmistaa, että pelastustoimi arvioi toimintaansa Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen arviointimallin avulla säännöllisesti

- varmistaa, että väestönsuojien tyhjentämissuunnitelmat ovat ajantasaista, jotta pelastuslain edellyttämä käyttöönoton määräaika on mahdollista saavuttaa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimessa on vuonna 2023 perustettu ja aloittanut toimintansa varautumisverkosto, johon palvelukokonaisuudet nimesivät henkilöstöään. Verkoston tehtävinä on tukea toimialan ja palvelukokonaisuuksien jatkuvuudenhallintaa ja -suunnittelua sekä jakaa tietoa toimialan varautumisesta. Verkosto kokoaa yhteen varautumisen asiantuntijat ja kehittäjät, pyrkii vaikuttamaan varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan suunnitteluun ja kehittämiseen palvelukokonaisuuksissa sekä toimii oppimisverkostona, jonka avulla kehitetään omaa ja organisaation osaamista varautumisessa.

Vuoden 2024 alkupuolella sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tuki-, tila- ja turvallisuuspalveluiden turvallisuus ja varautuminen -yksikön henkilöstövahvuutta on kasvatettu yhdellä projektisuunnittelijalla, jonka työpanos on kohdennettu valmiuteen ja riskienhallintaan. Lisäksi vuoden 2024 alkupuolella on Helsingin sosiaali- ja kriisipäivystykseen perustettu uusi tilannekuva- ja tukipalvelut-yksikkö (TITU-yksikkö) ja rekrytoitu johtava turvallisuussuunnittelija. TITU-yksikön keskeisenä tehtävänä on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialojen tilannekuvaproessin kehittäminen vastaamaan Etelä-Suomen valmiuskeskuksen (HUS johtaa) ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asettamia vaatimuksia sosiaali- ja terveystoimialojen tilannekuvasta ja sen ylläpidosta.

Pelastustoimen osalta henkilöresurssin riittävyyden kannalta merkittävien ongelmien on ollut rekrytointi- ja resurssihaasteet pelastustoimen varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtävissä. Erityisesti pelastustoimen valmiuspäällikön tehtävän pitkittynyt rekrytointiongelma on vaikuttanut kokonaisuuden johtamiseen ja tehtävien hoitamiseen. Rekrytointihaasteen ratkaisemiseksi pelastustoimen palvelukokonaisuuden varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtävien asemointi, tehtäväsisällöt ja vastuut on tarkistettava. Henkilöstöresurssien riittävyyttä tarkastellaan vuoden 2024 aikana. Lisäksi johtavan valmiussuunnittelijan pitkään jatkuneella poissaololla on ollut merkittävä vaikutus tehtävien hoitamiseen. Jo aiemmin on tunnistettu työmäärän kasvu toimintaympäristön muutosten seurauksena, ja rinnalle on valmistelussa tunnistettu pelastustoiminnan valmiussuunnittelijan tehtävä riittävän resurssin turvaamiseksi. Edellä kuvatuilla resursseilla pelastustoimen varautuminen ja jatkuvuudenhallinta pystytään hoitamaan laadukkaasti.

Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen kehittämän KUJA-arviointimallin mukaista varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan arviointia tullaan tekemään suunnitellusti ja säännöllisesti, kun pelastustoimen varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan resurssit on täytetty.

Väestönsuojan omistaja/haltija vastaa siitä, että väestönsuoja pystytään tyhjentämään pelastuslain velvoitteen mukaisesti 72 tunnissa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala varmistaa tyhjentämissuunnitelmien ajantasaisuuden niiden väestönsuojien osalta, jotka ovat sen hallinnassa.

Muiden Helsingin kaupungin omistamien kallioväestönsuojien osalta ajantasaisen tyhjentämissuunnitelman laatimisesta tulee vastata sen tahon, joka väestönsuojaa hallinnoi ja mahdollisesti vuokraa sitä muuhun normaaliajan käyttöön. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala katsoo, että kaupunginkanslian/kaupunkiympäristön toimialan tulee varmistaa kalliosuojien tyhjentämissuunnitelman ajantasaisuus ja edellyttää sopimuksin vuokraamiensa suojatilojen osalta ajantasaista tyhjentämissuunnitelmaa vuokralaisiltaan.

Huumekuolemien ehkäisy päihdepalveluissa

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

Lisäksi sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- parantaa päihdepalvelujen asiakkaita ja käyntejä koskevan tilastotiedon laatua
- seurata päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoutukseen pääsyyn
- tarvittaessa kehittää palveluita seurannan perusteella
- vahvistaa päihde- ja psykiatriapalveluiden yhteistyötä siten, että potilasta hoidetaan kokonaisuutena.

Päihdepalvelujen päivätoimintakeskus Itäkesen Sympis aukeaa toukuussa Itäkeskuksessa osoitteeseen Kajaaninlinnantie 10. Helsingissä on Sympis-toimipisteitä Itäkeskuksen lisäksi Kontulassa ja Sörnäisissä. Lisäksi Liikkuva Sympis tarjoaa palveluja eri puolilla kaupunkia.

Vuonna 2023 päihdepalveluja käytti 13 533 eri asiakasta. Lisäksi anonyymeihin palveluihin tehtiin yli 122 000 käyntiä. Päihdepalveluja koskevan tilastotiedon laatua on parannettu vuodesta 2023 alkaen ja uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoutukseen pääsyyn pystytään seuraamaan paremmin. Palveluja kehitetään asiakkaiden tarpeiden, asiakas- ja yhteistyökumppaneiden palautteen, tietojärjestelmistä saadun tiedon sekä kansallisten hoito- ja laatusuosituksen pohjalta.

Helsingissä samanaikaisista päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien asiakkaiden arviointi, palvelut ja hoito aloitetaan siinä sosiaali- tai terveydenhuollon toimipisteessä, missä asia tulee esille. Paljon palveluja tarvitsevalle asiakkaalle nimetään hänen kokonaihoidostaan vastaava hoitovastaava ja sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijä, jotka koordinoivat hoidon ja palvelujen kokonaisuutta. Henkilöstöä on koulutettu muun muassa kaksoisdiagnoosipotilaiden tunnistamiseen, arviointi-, tutkimus- ja hoitomenetelmien käyttöön, moniammatilliseen työskentelyyn sekä ohjattu eri tahojen väliseen yhteistyöhön. Poikkiorganisaatoriset konsultaatiotyöryhmät kokoontuvat säännöllisesti. Työntekijöiden työnohjaus on järjestetty. Apotien työkulut tukevat yhteistyötä. Sosiaali- ja terveystyöpalveluja tarjotaan integroidusti perhekeskuksissa, terveys- ja hyvinvointikeskuksissa sekä seniorikeskuksissa. Samanaikaisista päihde-, masennus- ja ahdistusoireista kärsivien asiakkaiden hoito-ohjelmia kehitetään osana normaalitoimintaa. Myös asunnottomien ja vaikeasti hoitoon kiinnittyvien asiakkaiden liikkuvien palvelujen lisäämisestä on saatu hyviä tuloksia.

Helsingin kaupunginhallitus on tehnyt 01.04.2019 § 228 kokouksessaan valtioneuvostolle lainsäädäntöaloitteen ja esittänyt huumeiden käyttöhuoneen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämistä. Sen pohjana on ollut kaupungin laatima selvitys valvottujen huumeidenkäyttötilojen perustamisesta Helsinkiin. Hyvin toteutettuna erillistila todennäköisesti vähentäisi huumeiden käytöstä aiheutuvia suoria terveyshaittoja ja oheissairastavuutta."

14.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maria Helin, suunnittelupäällikkö, puhelin: 09 310 43087
maria.helin(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.05.2024 § 102

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon vuoden 2023 arviointikertomuksesta:

Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että vieraskielisten oppilaiden tukemiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteeseen ”Kaikki koulut ja päiväkodit ovat hyviä”. Lukutaito on keskeinen oppimisen ydintaito, jonka edistämiseksi laadukkaalla S2-opetuksella, kielitietoisella pedagogiikalla ja koulun ja kodin yhteistyöllä on vieraskielisten oppijoiden näkökulmasta tärkeä merkitys. Siksi kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että toimenpiteet kytkeytyvät vahvasti myös toimialan tavoitteeseen ”Teemme Helsingistä lukemisen ja lukutaidon pääkaupungin”. Lisäksi Koulutus 2030, Helsinki oppii – tulevaisuuden taidot –julkaisussa todetaan kielitietoisesta pedagogiikasta merkitys. Kielitietoisesta pedagogiikasta ydintä on, että oppija saa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä, opitellessaan ja opiskellessaan taitoja ja sisältöjä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että valmistavalla opetuksella, S2-opetuksella ja monikielisillä ohjaajilla on riittävät resurssit kaikkien koulujen vieraskielisten oppilaiden tukemiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä riittävien resurssien varmistamista ja niiden käytön entistä tehokkaampaa kohdentamista vieraskielisten oppilaiden oppimisen tukemiseen. Toimialalla laaditun valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen selvityksissä nousi esiin tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia, joihin tulee jatkossa kohdentaa resursseja. Näistä keskeisimpiä ovat henkilöstön riittävyys ja osaamisen kehittäminen inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa sekä kielellisen tuen antaminen eri oppiaineiden tunneilla.

Lisäksi resurssien kohdentamista monikielisiin ohjaajiin ja koulun yhteistyöhön vieraskielisten perheiden kanssa edistetään. Kaupunginkanslian myöntämän kotoutumisen edistämisen hankerahoituksen turvin palkataan leikkipuistoihin viisi monikielistä ohjaajaa vuodeksi 2024. Lukuvuoden 2024–2025 alussa perusopetukseen vakinaistetaan viisi uutta monikielistä ohjaajaa. Kohdennus tehdään arabian, somalin ja venäjän kieliin, jotka ovat suurimmat vieraat kielet perusopetuksessa. Lisäksi palkataan yksi määräaikainen monikielinen ohjaaja lukuvuodelle 2024–2025. Monikielisten ohjaajien työ on tunnustettu keskeiseksi kotoutumista edistäväksi toiminnoksi perusopetuksen kouluissa, tarvetta sen lisäämiselle on edelleen.

Kaupunginkanslian kotoutumisrahoituksella pilotoidaan vuonna 2024 hiljattain maahan saapuneiden oppilaiden perheille suunnattua Tervetuloa perheet! -toimintaa. Pilotissa perheiden alueellista verkostoitumista ja ohjautumista tarvittaviin palveluihin on tavoitteena edistää säännöllisesti tarjolla olevan matalan kynnyksen toiminnan avulla yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että koulut saavat riittävät ohjeet ja työkalut vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kouluilla on riittävästi tietoa ja tukea tarjolla vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen hyödyntämiseen. Tämän edistämiseksi jaetaan entistä tehokkaammin kouluissa kehitettyjä ja käytössä olevia hyviä toimintatapoja sekä olemassa olevaa ohjeistusta. Tavoitteena on, että tieto on saavutettavaa, ajantasaista ja koulujen käytännön osaamista edistävää. Samalla kehitetään resurssien käytön seurannan työkaluja, jotta voidaan tunnistaa vaikuttavat resurssien kohdentamisen tavat.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kielitietoisien pedagogiikan ja rasisminvastaisen työotteen juurruttamiseen kouluissa liittyviä toimenpiteitä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kielitietoisien ja antirasismia edistävien toimintatapojen ja tukimateriaalien kehittäminen ja juurruttaminen jatkuu. Jatkossa perusopetuksen kehittäjäopettajien pedagogista osaamista hyödynnetään tehokkaammin koulujen ja opettajien osaamisen kehittämisessä, etenkin niissä kouluissa, joissa tunnustetaan, että S2-opetuksen osaamista ei ole riittävästi omalla henkilöstöllä. Kehittämispalvelut järjestävät lisäksi runsaasti keskitettyä täydennyskoulutusta, joka liittyy kielitietoiseen pedagogiikkaan sekä antirasistiseen työotteeseen. Helsingin kaupungilla on käytössä ammattilaisten työn tukena vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli, mitä jalkautetaan myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla osaksi toimintaa.

Toimialalla valmistellaan parhaillaan ja otetaan lukuvuonna 2024–2025 käyttöön tuoreimpaan tutkimukseen ja käytännön sovelluksiin perustuva Kielitietoisien opetuksen ABC-verkkokurssi, joka on opetushenkilökunnan osaamista kehittävä oppimiskokonaisuus. Sen avulla saadaan mahdollisuus jokaiselle opettajalle syventää osaamistaan kielitietoisessa opetuksessa. Verkkokurssi olisi tärkeää olla systemaattisesti käytössä, myös uusien opettajien perehdyttämisessä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käynnissä yhdessä Helsingin yliopiston arviointikeskuksen kanssa VALU-projekti (tiedonalakohtaisen

lukutaidon arviointityökalun kehittäminen), josta saadaan käyttöön digitaalinen arviointimateriaali opettajille oppilaiden kieli- ja lukutaidon arvioinnin tueksi. Lisäksi päivitetään ja otetaan käyttöön koulutulokkaiden kielitaidon arvioinnin tueksi tehtäväpaketti, joka toimii myös sopivan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän määrittelyn apuna.

Kirjaston vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä. Yhteistyötä on tiivistetty viime vuosina, ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjaston yhteistyötä ohjausryhmään on saatu toimialoilta toisen asteen yhteistyöstä vastaavat edustajat. Toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen on sujunut suunniteltua hitaammin osin siksi, että kirjastoilla ei ole ollut käytettävissä tarpeeksi henkilökuntaa tai työaikaa yhteistyön toteuttamiseen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sitoutuu kehittämään yhteistyötä kirjastopalveluiden kanssa systemaattisesti. Kirjasto haki ja sai rahoitusta alkuvuodesta 2024 Etelä-Suomen aluehallintovirastolta toisen asteen oppilaitosyhteistyön edistämiseksi. ”Kirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen” -hankkeen aikana on tavoitteena luoda kirjastojen palvelutarjotin Helsingin lukioiden ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston käyttöön sekä rakentaa toisen asteen oppilaitosten ja kirjastojen yhteistyölle pysyvät rakenteet. Tavoitteena on myös saada matalan kynnyksen kirjastopalveluita kaikkien toisen asteen oppilaitosten ryhmien saataville ja tiivistää kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä. Kirjastopalveluihin rekrytoidaan syksystä 2024 alkaen henkilö koordinoimaan ja toteuttamaan hanketta.

Kehittämishankkeen myötä suunnitelma ja edellytykset yhteistyön tiivistämiseen ja pysyvien rakenteiden ja palvelumallin luomiseen ovat hyvät.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että kirjastovierailujen seuraaminen alueittain ja kouluittain on jatkossakin tärkeää. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tahtotila on, että osana perusopetuksen Kulttuuripolkua jokainen 1., 3. ja 7. luokan oppilas osallistuu vuosittain kirjas-

tovierailuihin. Tilastointi- ja raportointivastuu käynneistä on kirjastopalveluilla.

Alueittaisia ja kouluittaisia käyntejä seurataan jatkossakin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä kirjaston yhteistyötä ohjausryhmässä. Käynnit raportoidaan vuosittain perusopetusjohtajalle sekä perusopetuksen aluepäälliköille. Käyntien seuranta ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet tukevat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitetta edistää tiedolla johtamista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee tehdä seurannan perusteella toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta esittää, että toimenpiteitä kirjastovierailujen kattavammaksi toteuttamiseksi tehdään.

Rehtori vastaa Kulttuuripolun toteutumisesta omassa koulussaan. Perusopetuksen aluepäälliköt seuraavat Kulttuuripolkuun kuuluvien kirjastovierailujen toteutumista omilla alueillaan. Aluepäälliköt myös varmistavat, että jokaisen koulun vuotuisen toimintasuunnitelmaan kirjataan kaikille 1., 3. ja 7. luokkalaisille kuuluvat kirjastovierailut. Erityistä huomiota kiinnitetään seitsemäsluokkalaisiin, joiden laajamittainen tavoittaminen on ollut alakoulun oppilaita haasteellisempaa.

Yhteistyötä toimialan asiantuntijoiden ja kirjastopalvelujen välillä kehitetään viestinnän tehostamiseksi. Tapahtumista viestitään suoraan kouluille ja niistä julkaistaan tiedote Opehuone-intrassa. Kirjastot saavat viestinnällistä tukea kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoilta, suunnittelijoilta sekä aluepäälliköiltä.

Jokaisesta koulusta nimetään jatkossakin lukuvuosittain kirjastoyhteistyöstä vastaava opettaja (kirjastokoordinaattori), jonka tehtävänä on välittää tietoa oman lähikirjaston tapahtumista oman koulun sisällä. Koordinaattoreille järjestetään vuosittain koulutustilaisuus, jossa Kulttuuripolkuun kuuluviin kirjastovierailuihin osallistumisen merkityksellisyyttä korostetaan.

Keskiössä on myös riittävien resurssien osoittaminen toimialoittain. Perusopetuksen sekä kirjaston yhteistyösopimuksen mukaisesti on tärkeää varmistaa vuosittain henkilöstön riittävyys vierailujen koordinointiin ja toteuttamiseen liittyen molemmilla toimialoilla. Toimenpiteiden vaikutavuutta vierailuihin seurataan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä kirjastopalveluiden yhteisessä ohjausryhmässä, ja niistä raportoidaan perusopetusjohtajalle ja aluepäälliköille.

02.12.2024

Asia/4

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Otso Kotilainen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 25566
otso.kotilainen(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.05.2024 § 65

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi lausunnon seuraavista tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohdista:

- Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa (s. 37–40)
- Kulttuuriavustusten kehittäminen (s. 42–46)
- Nuorisotyön vahvistaminen (s. 47–51)

Kaupungin Kasvun paikka -strategiassa yhtenä kärkiteemana on taide ja kulttuuri hyvän elämän mahdollistajina. Tämän teeman osalta tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnin pääkysymykset kohdistuivat kirjastojen vetovoiman lisäämiseen sekä lukemisen ja lukutaidon edistämiseen, kulttuuriavustusten kehittämiseen sekä nuorisotyön vahvistamiseen. Pääkysymysten lisäksi on osakysymyksinä nostettu muun muassa lähikirjastojen alueellisen verkon turvaaminen, kulttuuriavustusten piiriin nousseet uudet toimijat ja taiteenlajit sekä etsivän ja jalkautuvan nuorisotyön vahvistaminen.

Kirjastojen vetovoima on lisääntynyt, sillä käyntimäärät ovat kasvaneet ja kirjastoissa on toteutettu paljon monimuotoista toimintaa erilaisten kohderyhmien lukutaidon edistämiseksi. Kulttuuriavustusten kehittämisessä on osittain onnistuttu, mutta uusien taiteenlajien ja toimijoiden pääsy kaupungin tuen piiriin ei ollut arvioitavissa. Nuorisotyön vahvistamisen osalta etsivä ja jalkautuva nuorisotyö on vahvistunut, mutta muussa nuorisotyössä henkilöstöresursseissa on vajausta ja tilat ovat vähentyneet.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä. Arviointikertomuksen mukaan kirjastot ovat paikallisesti tarjonneet palveluitaan myös toisen asteen oppilaitoksille, mutta yhteistyökäytäntöjen luominen toisen asteen oppilaitosten kanssa on kesken.

Kirjastopalvelut ovat hakeneet ja saaneet aluehallintovirastolta rahoituksen hankkeeseen ”Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishanke”. Hankkeessa luodaan yhteistyömalli ja pysyvät rakenteet Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten väliselle yhteistyölle. Hankkeessa edistetään nuorten aikuisten lukemis- ja lukutaitotyötä Helsingin kaupungin strategian mukaisesti. Toukokuun aikana hankkeeseen rekrytoidaan ajalle 1.8.2024-31.7.2025 projektisuunnittelija, joka suunnittelee, koordinoi ja pilotoi yhdessä kirjaston henkilökunnan sekä opettajien kanssa palveluita lukioiden ja ammattioppilaitosten käyttöön. Tarkoituksena on luoda alueellinen rakenne ja alueittain nimetyt henkilöt, jotka hoitavat yhteistyötä toisen asteen oppilaitoksiin ja toteuttavat palveluita. Hankkeen ohjausryhmässä tulee olemaan henkilöitä sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluista että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta.

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välisen sopimuksen mukaisten kirjastovierailujen seuranta ja toimenpiteiden kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kirjastopalveluiden ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutumisen vaihtelua alueittain ja kouluittain sekä seurannan perusteella tehdä toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin. Arviointikertomuksessa on todettu, että sovitut alakoululaisten kirjastovierailut ovat toteutuneet kattavasti, mutta yläkoululaiset tavoitettiin heikommin.

Kirjastopalvelut tilastoivat ja seuraavat systemaattisesti Kulttuuripolku-suunnitelmaan liittyvän sopimuksen mukaisia kirjastovierailuja. Tilastoista raportoidaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle ja niitä analysoidaan muun muassa toimialojen yhteisessä työryhmässä. Jos havaitaan, että jokin koulu tai alue ei osallistu sopimuksen mukaisiin tapahtumiin, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteyshenkilöt ovat yhteydessä kyseiseen kouluun. Toimialojen muodostamassa työryhmässä arvioidaan ja kehitetään kirjastovierailujen sisältöjä ja ajankoh-
taa hyvässä yhteistyössä raivaten mahdollisia esteitä sekä tavoitellen vaikuttavuutta.

Yläkoulujen osalta kirjastovierailut on tarkoitus toteuttaa jatkossakin keskitetysti. Lukukauden 2024–2025 vierailujen ajankohta on siirretty kevätlukukaudelle loppusyksyn sijaan, jotta mahdollisimman moni 7. luokka voisi osallistua juuri tuolle ikäluokalle suunniteltuun kirjallisuus-tapahtumaan. Tämän ajankohdan on katsottu sopivan kouluille paremmin. Keskustakirjasto Oodi on ollut suosituin vierailukohde, joten siellä toteuttavien tapahtumien määrää on päätetty lisätä, unohtamatta kuitenkaan myös alueellisia tapahtumia.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjaon selkeyttäminen yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa

Arviointikertomuksessa todetaan, että kaupunginkanslia myöntää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan osin samantyyppisiä avustuksia kuin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Toimialan asiantuntijoiden mukaan kaupunginkanslian ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan olisi tarpeellista selkeyttää näiden avustusten rajanvetoa ja määrittelyä sekä kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjakoja, kuten tarkastuslautakuntakin ehdottaa.

Toimenpiteenä kaupunkilaislähtöisten avustusten vastuunjaon selkeyttämiseksi kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala jatkavat keskinäisen yhteistyön koordinoitua. Yhteistyön tavoitteena on strategian mukaisten tavoitteiden saavuttaminen, mahdollisten päällekkäisyyksien tunnistaminen ja karsiminen sekä resurssien tehokas käyttö. Kaupunkilaislähtöisen toiminnan tukemisessa on myös tärkeää ymmärtää, että kansalaistoiminta ja kolmannen sektorin toiminta eivät ole kaupungin omaa palvelutuotantoa, vaan tuki on vastikkeetonta ja osa monimuotoista kansalaisyhteiskuntaa.

Avustusten saajien ja kaupungin välistä vuoropuhelua on kehitetty, ja työtä jatketaan edelleen. Tavoitteen toteutumista on terävöitetty organisoimalla kaupunkitasoinen järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan koordinoinnin ohjausryhmä uudelleen vuonna 2023. Muutoksessa kaupunkitasoinen koordinoituvastuu siirrettiin kaupunginkanslian osallisuusyksikölle sekä käynnistettiin kaupungin avustuksia valmistelevien palveluiden edustajista koostuva kehittäjäryhmä, jossa edistetään aiempaa paremman avustuksiin liittyvän kokonaiskuvan muodostumista.

Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla kulttuurin, liikunnan ja nuorison avustuksia valmistelevien yksiköiden ja osallisuusyksikön välistä kanssakäymistä tullaan edelleen lisäämään. Erityisesti toimijoihin kohdistuvassa tiedotuksessa ja neuvonnassa yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Toimijoita edustavan järjestöneuvottelukunnan näkemystä voidaan myös hyödyntää tarvittaessa avustuksiin liittyvässä kehittämis-

sä. Asukasosallisuuden avustuskriteereitä tullaan arvioimaan ja kehittämään yhteistyössä järjestöjen kanssa vuosien 2024–2025 aikana.

Kulttuuripalvelujen näkemys uusien taiteenlajien ja toimijoiden käsitteistä sekä toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että kulttuuripalveluiden tulee määritellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata sekä jatkaa vuonna 2023 aloitettua seuranta uusista hakijoista. Lisäksi seurannan pohjalta tulisi tehdä tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla olisi entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 21.12.2021 § 7 linjaaman kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaan kaupunki määrittelee yleiset ehdot avustamiselle lainsäädännön mukaisesti. Toimija määrittelee toiminnan omista lähtökohdistaan ja voi hakea sille avustusta kaupungilta. Avustus ei kata kaikkia toiminnan kustannuksia eikä avustukseen liity vastikkeita. Helsinki on myös erityisasemassa valtionavustusten, valtionosuuksien säätiörahoituksen ja muun rahoituksen suhteen. Kaupungin tuen kokonaisarviointissa on tärkeää, ettei kaupunki omalla avustustoiminnallaan vaaranna kaupungin kulttuuritoimijoille suuntautuvaa muuta rahoitusta.

Uusien taiteenlajien käsitteestä

Kulttuurin avustusten yhtenä tavoitteena on tukea Helsingin taide- ja kulttuurikentän uusiutumiskykyä. Olennaista on, että avustuksia kohdennetaan uusille sisällöille ja tekijöille.

Kyky omaksua uusia ilmiöitä, rohkeus kokeilla uutta ja riskinotto ovat ominaisia taiteelle ja kulttuurille. Tämä dynaamisuus heijastuu myös Helsingin kaupungin avustustoimintaan, jossa tunnustetaan ja tuetaan ilmiöiden ja yhdistelmien kirjoa tiedostaen, että taiteen ja kulttuurin sisällöt ovat tilastoituja taiteenlajeja monipuolisemmat. Avustushakemuksissa tilastoitavat taiteenlajit tarjoavatkin kehyksen, jonka avulla voidaan hahmottaa taiteen laaja-alaisuutta. Uusia, tunnistettuja tai vielä määrittelemättömiä ilmiöitä tuetaan tunnistetun kategorian eli taiteenlajin kirjauksen sisällä, minkä lisäksi on muu- kategoria. Avustuksen pyritään tukemaan hankkeita, jotka sijoittuvat taiteen ja kulttuurin ekosysteemin reuna-alueille, edistävät taiteen uudistumista ja ajan myötä voivat mahdollistaa uusien taiteenlajien syntymisen.

Hakuohjeissa ja -ilmoituksissa ei yleisesti rajata tai luetella taiteenaloja, vaan avustuksia kerrotaan myönnettävän yleisesti taiteen ja kulttuurin aloille. Vuonna 2022 päivitettyissä taide- ja kulttuuriavustusten arviointi-

perusteissa huomioidaan toiminnan uutta luovaan potentiaali, taiteellinen kehittyminen, monimuotoisuus ja taidelajien välinen tasapaino. Strategisten linjausten mukaisesti vuoden 2024 taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustusten arvioinnissa kiinnitettiin huomiota verrattain uudeksi taidelajiksi tunnistetun sirkuksen toimintaolosuhteiden kehittämiseen.

Taiteenalakategorioilla on yhteys pidempiaikaiseen tilastoseurantaan, jolla vertaillaan avustusten jakautumista taiteenaloittain eri vuosina. Huomioitava on esimerkiksi valtion kuntiin kohdistuvassa tiedonkeruussa käytettävät taiteenaloja jaottelevat palveluluokat. Helsingin kaupungin näkemystä taiteenaloista on siis syytä suhteuttaa muiden aiheen kanssa työskentelevien suomalaisten ja kansainvälisten tahojen näkemyksiin. Tilastoseurannan vertailtavuus on huomioitava, jos taiteenalakategorioihin tehdään muutoksia.

Uusien toimijoiden käsitteestä

Kulttuurin avustuksilla tuettavaan laajaan taide- ja kulttuuritoimijakenttään kuuluvat niin vakiintuneet, esimerkiksi valtionosuuden piiriin kuuluvat organisaatiot kuin pienet rekisteröitymättömät taiteilijaryhmittymät. Kulttuurin avustuksien eri avustuslajeilla on pyritty luomaan kokonaisuus, joka palvelee taide- ja kulttuurikenttää toiminnan elinkaaren eri vaiheissa.

Uusien toimijoiden nousua avustusten piiriin pyritään tukemaan osana kulttuurin avustusvalmistelun arviointityötä. Valmistelussa tunnistetaan, että yhdessä avustuslajissa uutena hakeva taidetoimija on voinut saada avustusta aiemmin avustuslajista tai muista Helsingin kaupungin avustusmuodoista.

Seurattavan tiedon osalta on määriteltävä, puhutaanko uusista avustuksen hakijoista vai saajista ja mihin kontekstiin ja ajanjaksoon uutuutta verrataan. Uutta toimijaa on vaikea määritellä taide- ja kulttuuriavustusten projektiavustuksissa. Avustuslaji mahdollistaa projektiluonteiset taiteelliset kokeilut joustavasti ja siten palvelee erityisesti uusia taiteentekijöitä ja hakijoita. Kääntöpuolena on ollut erityisesti työryhmiä koskeva uusien hakijoiden tilastoinnin kysymys, koska yksittäinen taiteilija voi olla osana useita eri tavoin nimettyjä työryhmiä, joita avustushakujärjestelmä ei tunnista toisiinsa liittyviksi.

Uusien toimijoiden seuranta on toteutettu taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa, joita myönnetään rekisteröityneille toimijoille ympärivuotiseen toimintaan. Seuranta on aloitettu vuonna 2023 ja sitä jatketaan. Uusien toimijoiden pääsy avustusten piiriin huomioitiin vuoden 2024 toiminta-avustusten arvioinnissa ja toiminta-avustusta myön-

nettiin kuudelle aiemmin toiminta-avustusten piiriin kuulumattomalle toimijalle.

Kulttuuripalveluiden toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Kulttuurin avustusten kehittämisessä on yleisesti tehty toimenpiteitä, jotta uudet ja avustusten piiriin aiemmin hakeutumattomat taide- ja kulttuuritoimijat hakisivat avustuksia ja jotta uusia taiteenlajeja tuettaisiin. Tätä työtä tullaan edelleen jatkamaan. Lisäksi kulttuurin avustusperiaatteisiin liittyen on myös listattu toimintoja, joihin ei voi saada avustusta. Tätä listaa ja sen ajantasaisuutta tarkastellaan, jotta mahdolliset avustamisen katvealueet voidaan ottaa paremmin huomioon.

Avustushakemisessa käytettäviä taiteenlajien kategorioita ja nimityksiä voidaan tarvittaessa päivittää, esimerkiksi sisällyttämällä pääkategoriaihin tarkentavia alakategorioita. Taiteenalakategorioita tarkastellaan säännöllisesti ja niissä huomioidaan esimerkiksi pelitaiteen ja digitaalisen taiteen kaltaiset nopeasti kehittyvät luovat ilmaisukeinot. Selvennystä ja erittelyä voidaan tehdä myös ohjeistamalla hakijoita taiteenalakategorian valinnassa esimerkiksi hakemisen kirjallisissa ohjeissa. Näin uudet taiteenalat nousevat paremmin näkyviin ja valittaviksi, mutta pitkäaikainen tilastollinen seuranta on edelleen mahdollista ja linjassa muiden taiteen ja kulttuurin alan toimijoiden kanssa.

Eri avustuslajien osalta erityisesti kulttuurin toiminta-avustuksissa on syytä panostaa uusien toimijoiden mahdollisuuksiin nousta avustusten piiriin, koska kyseessä on usein toimijoille keskeinen ja pitkäaikainen perusrahoitus. Vuonna 2023 aloitettua seurantaan jatketaan. Myös taiteen perusopetuksen avustukset ovat samankaltaista toiminnan vakaampaa perusrahoitusta, jonka hakijoina voi kuitenkin olla vain rajattu joukko toimijoita, joilla on hyväksytty opetuslupa. Myös tässä avustuslajissa uusien toimijoiden määrää seurataan.

Kulttuurin avustusten projektiavustukset, kehittämisavustukset ja erilaiset erillishaut ovat tyypillisesti hankkeisiin kohdistuvia avustusmuotoja, joissa ei yleisesti ole kyse pysyvistä toiminnasta. Kertaluontoisemmissa hankkeissa myös tekijäjoukko on yleisesti vaihtuvampi. Erityisesti projektiavustuksin tuetuissa hankkeissa tekijät liikkuvat kevyesti työryhmistä ja organisaatioista toiseen, joten on haastavaa määritellä, milloin on kyse niin sanotusti uudesta toimijasta. Hakijanimeen perustuvaa seurantaan kehitetään, mutta merkityksellisempänä toimenpiteenä uusien tekijöiden nousu huomioidaan omana tavoitteenaan asiantuntijoiden arviointi- ja valmistelutyössä.

Kaikkia kulttuurin avustuksia koskevaa tiedontuotantoa ja seurantaan kehitetään muodostamalla kulttuurin avustustoiminnan tietoja esittelevä

Power BI -näkyvä, jonka ensimmäinen versio on jo hyvin pitkällä. Näkyvä sisältää vuositaseista tietoa vuodesta 2019 lähtien. Tässä yhteydessä määritellään uusiin avustuksen hakijoihin ja saajiin liittyvät perusmääreet, joita tätä kautta on mahdollista seurata. Näkyvän tietoja hyödynnetään avustustoiminnan toteuttamisessa, seurannassa ja kehittämisessä.

Nuorisotyön vahvistaminen

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta

Osana nuorisotyön vahvistamista käsittelevää tarkastelua tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja henkilöstöpalvelut ovat varmistaneet keskeisten ja ajantasaisten henkilöstöä kuvaavien tietojen saatavuuden vuoden 2022 toisen kvartaalin datasta lähtien. Kaupunkitasoinen HR-järjestelmä vaihtui Hijatista Sarastiaan huhtikuussa 2022 ja toimialalla on alettu järjestelmällisesti seurata henkilöstödataa Sarastiaraporteista toukokuusta 2022 alkaen. Lisäksi toimialan henkilöstöä on muistutettu ilmoittamaan kaikista poissaoloista, mukaan lukien lyhyet ja pitkät sairaspöissaolat, Sarastiaan, mikä osaltaan mahdollistaa ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon seuranta ja saatavuutta.

Merkittävimmät syyt arviointikertomuksessa nostettuihin puutteellisiin henkilöstöä kuvaaviin tietoihin liittyivät huhtikuussa 2022 toteutettuun kaupunkitasoiseen HR-järjestelmä uudistukseen sekä siihen, ettei henkilöstöpalveluissa ollut järjestelmällistä ja systemaattista henkilöstödatan raportointia ja seuranta vuosilta 2017–2021. Vanha HR-järjestelmä Hijat, josta tiedot olisi saatu raportoitua tarkastuslautakunnan tietopyyntöön, ei ollut enää toimialan käytettävissä huhtikuusta 2022 alkaen, eikä näitä aiempien vuosien raportteja ja tietoa löydetty, vaikka etsittiin. Ensimmäiset Helsingin kaupungin viralliset raportit henkilömääristä, henkilötyövuosista ja sairauspöissaoloista valmistuivat helmikuussa 2024.

Nuorisoalan veto- ja pitovoiman parantaminen

Arviointikertomuksessa on nuorisopalvelujen osalta keskitytty perusnuorisotyöhön sekä etsivään ja jalkautuvaan nuorisotyöhön. Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että nuorisopalveluiden tulee laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi

Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa on tartuttu veto- ja pitovoimaongelmaan muun muassa yhdessä Espoon ja Vantaan nuorisopalvelujen kanssa lisäämällä kaupunkien välistä yhteistyötä tämän teeman ympäriltä. Teemaa käsiteltiin syksyllä 2023 kaupunkien ylimmän johdon tapaamisessa, johon koottiin tilannekuva rekrytointien tilanteesta kaupungeittain. Viimeisimpänä huhtikuussa 2024 järjestettiin aiheesta työpaja, ja työskentelyä jatketaan vakiintuneen yhteistyörakenteen (PKS yhteistyöryhmä) kautta.

Rekrytointien osalta on muun muassa tuettu haastavia rekrytointeja ”boostaamalla” ilmoituksia, minkä lisäksi työpaikkailmoitusten laatuun on kiinnitetty erityistä huomiota, muun muassa tuomalla enemmän esiin työnantajan tarjoamia etuja. Lisäksi vuonna 2024 nuoriso-ohjaajat saatiin mukaan kaupungin palkkakehitysohjelmaan, mikä osaltaan edistää nuorisotyöntekijöiden palkkausta.

Nuorisopalveluiden henkilöstötilanteen seuranta ja henkilöstön hyvinvointia parantavien resurssien kohdentaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisopalvelujen tulee systemaattisesti seurata henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä ja auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa, jotta nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa kohdata nuoria. Lisäksi nuorisopalveluiden tulee kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia resursseja ja toimenpiteitä erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.

Nuorisopalveluissa seurataan jo systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä, kun kvartaaleittain tarkastellaan rekrytointien tilannetta, muun muassa kuinka paljon rekrytointeja on ollut käynnissä, paljonko on avattu perehdytysuunnitelmia sekä mikä on lähtövaihtuvuusprosentti sekä lähtöjen syyt. Lisäksi kaupungin rekrytointijärjestelmä sekä HR-järjestelmä mahdollistavat rekrytointi- ja lähtövaihtuvuusdatan alueelliseen tarkasteluun, jota on tarkoitus hyödyntää jatkossa. Tiedon luotettavuuden kannalta on merkittävää, että esihenkilöt kirjaavat järjestelmiin nämä tarkentavat tiedot sekä saattavat rekrytoinnit loppuun.

Nuorisopalveluiden johtoryhmä on keskustellut kaupungin lähtökyselyn hyödyntämisestä, minkä tarkoituksena on selvittää vaihtuvuuden syitä ja lähtijöiden kokemuksia työskentelystä kaupungilla. Johtoryhmä on todennut, että esihenkilöiden tulisi käydä keskusteluja aktiivisemmin sekä pyytää henkilöstöä vastaamaan lähtökyselyyn. Lisäksi on pohdittu henkilöstöpalveluiden roolia tai vahvempaa tukemista tässä prosessissa, esimerkiksi voisiko henkilöstöpalveluiden työntekijät käydä lähtökyselyn esihenkilön kanssa tai jopa hänen sijaansa. Kaupungilla käytössä olevan lähtökyselylomakkeen vastaukset ohjautuvat keskus-

02.12.2024

Asia/4

hallintoon, eli vastaukset eivät ole suoraan toimialojen käytettävissä, vaan ne tulee pyytää sieltä erikseen. Vuoden 2023 kyselytulokset on pyydetty nuorisopalveluiden käyttöön ja vastaukset käsitellään nuorisopalveluiden johdon kanssa.

Nykytilanteessa, jossa nuorisotyö nähdään entistäkin tärkeämpänä kumppanina, työkenttä laajenee helposti. On hyvä, että nuorisotyön osaamiselle erityisesti nuorten ryhmien kanssa toimisessa on kysyntää, mutta samalla työn rajaaminen vaikeutuu. Nuorisotyöyksiköiden tehtävien priorisoinnin ja työnjaon suunnittelun tukeminen on tunnistettu nuorisopalvelukokonaisuudessa ja sen edistäviin toimiin on jo ryhdytty muun muassa käynnistämällä nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistämistä. Lisäksi kehittämistyöryhmien aikatauluja on muutettu siten, etteivät ne vie liikaa aikaa nuorten kohtaamiselta. Näiden lisäksi nuorisopalvelukokonaisuudessa on tunnistettu se, että myös vuosittaisissa tavoitteissa tulee huomioida nuorisotyön perustehtävä, eli nuorten kanssa toiminta, ja että se säilyy työn keskiössä.

Henkilöstön hyvinvoinnin parantamiseksi on nuorisopalveluissa käynnistetty maaliskuussa 2024 työhyvinvointihanke, jonka tavoitteena on ymmärtää oikeat juurisyyt sitoutumista heikentäville ja lähtövaihtuvuutta lisääville tekijöille sekä tunnistaa vaikuttavat ratkaisut ja ratkaista oikeat ongelmat paikallisesti. Hankkeen tulokset ja johtopäätökset mahdollistavat muun muassa sen, että henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä pystytään kohdentamaan alueellisesti ja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikkoa.

Käsittely

14.05.2024 Ehdotuksen mukaan

Esteelliset: Dani Niskanen, Kimmo Niemelä

Esteellisyyksien syy: yleislausekejäävi (hallintolain 28.1 § kohta 7)

Asian aikana kuultavina olivat johtava tuloksellisuustarkastaja Aija Kaartinen, kaupunkitarkastaja Juuli Mikkonen ja kumppanuuspäällikkö Ulla Bergström. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Saara Ihamäki, vs. kirjastopalvelujen johtaja, puhelin: 09 310 85503
saara.ihamaki(a)hel.fi

Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi

Mikko Vatka, nuorisoasiainjohtaja, puhelin: 09 310 71252

02.12.2024

Asia/4

Tanja Tuominen, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 50674
mikko.vatka(a)hel.fi
tanja.tuominen(a)hel.fi